

In deze publicatie is aandacht voor de belastinginkomsten van de Nederlandse overheid. Daarnaast wordt een overzicht gegeven van de ontwikkelingen van de overheidsfinanciën in 2019.

Inhoud

Overschot van 14 miljard euro in 2019	2
Collectievelastendruk blijft stijgen	4
Opbrengst bpm neemt verder toe	5
Inkomsten ozb blijven groeien	8
Recente publicaties en cijfers	10

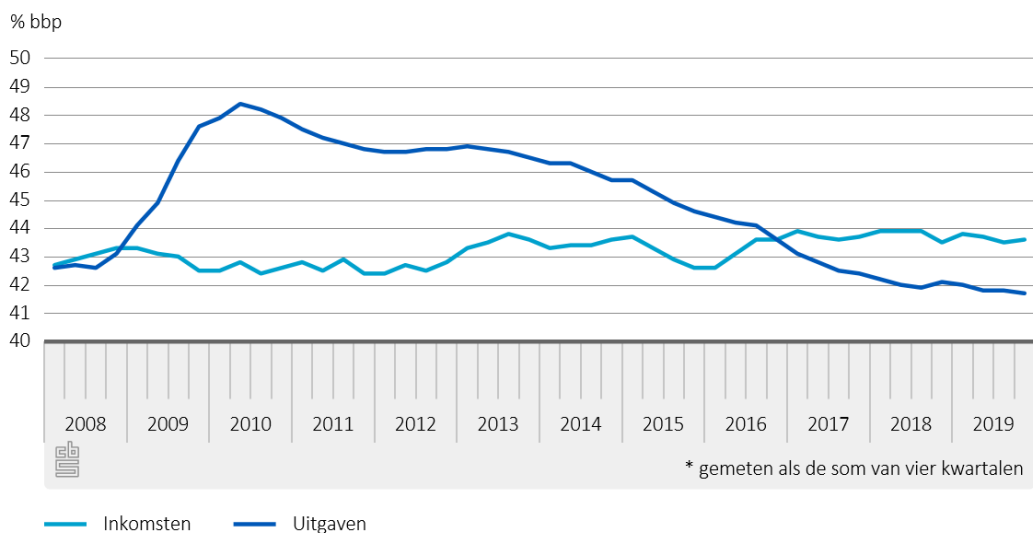
Afdeling Overheidsfinanciën en Consumentenprijzen
Contact CBS Persdienst CBS Infoservice
persdienst@cbs.nl [infoservice online](#)
tel: 088 570 7070 tel: 070 337 4444
Datum 25 maart 2020

Overschot van 14 miljard euro in 2019

De inkomsten van de overheid waren 14 miljard euro hoger dan de uitgaven in 2019, waardoor het begrotingsoverschot het record uit 2018 ruim overtrof. Uitgedrukt als percentage van het bruto binnenlands product (bbp) kwam het overheidssaldo uit op 1,7 procent bbp. De overheidsschuld nam, mede door het grote overschot in 2019, af met ruim 11 miljard euro naar een niveau van 395 miljard euro, of 48,6 procent bbp.

Mede door een stijging van de overheidsinkomsten van 17 miljard euro was het begrotingsoverschot in 2019 hoger dan een jaar eerder. De uitgaven stegen namelijk in dezelfde periode met minder dan 14 miljard euro. De stijging van de inkomsten kwam vooral door de belastingen en wettelijke premies, die door de verdere groei van de economie in 2019 en door hogere tarieven omhoog gestuwd werden. Uitschieters waren hierbij de belasting toegevoegde waarde (btw), de loon- en inkomstenheffingen (loon- en inkomstenbelasting plus premies volksverzekeringen) en de vennootschapsbelasting. Deze belastingen en premies stegen met respectievelijk 5,2 miljard euro, 2,9 miljard euro en 2,3 miljard euro.

Figuur 1. Overheidsinkomsten en -uitgaven op jaarbasis*

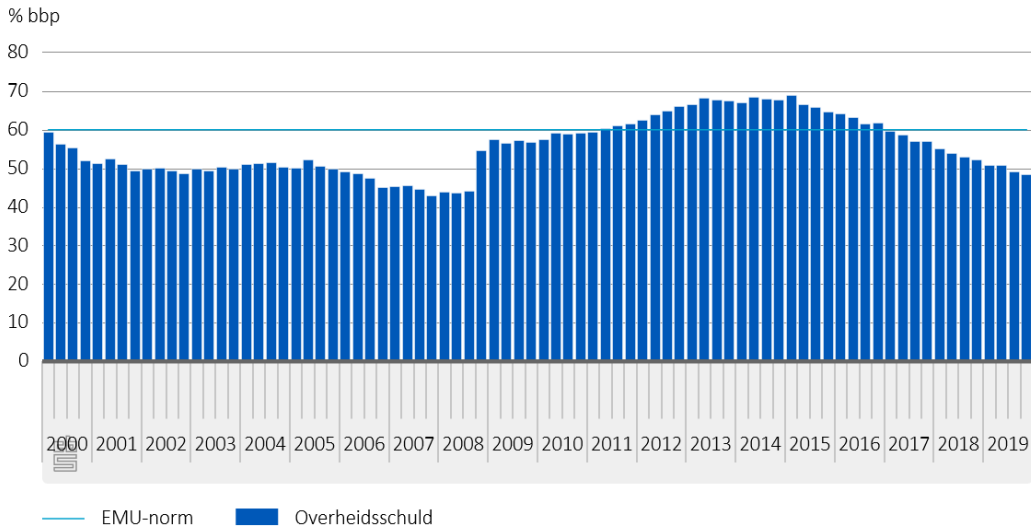
[StatLine: Overheidsfinanciën; kerncijfers](#)

Door de toegenomen overheidsinkomsten is de collectievelastendruk in 2019 gestegen naar een niveau van 38,8 procent bbp. In 2018 bedroeg deze nog 38,3 procent bbp. Hiermee was de collectievelastendruk het hoogst sinds het CBS de collectievelastendruk meet. Niet alle inkomsten van de overheid stegen in 2019. Het inkomen uit grond en minerale reserves daalde met 1,0 miljard euro ten opzichte van 2018. Dit kwam hoofdzakelijk door een afname van de inkomsten uit de winning van aardgas.

Bij de uitgaven stegen onder andere de sociale uitkeringen met 7 miljard euro. Ook de beloning van werknemers van de overheid steeg in 2019. Dit was zowel gerelateerd aan de nieuwe cao voor rijksambtenaren als een toename in het aantal personen dat werkzaam is bij de overheid. De rente die de overheid over de staatsschuld betaalde nam wel af in 2019. Er was ongeveer 0,7 miljard euro minder rente verschuldigd dan in 2018. De stijging van het bbp was in 2019 groter dan de toename van de overheidsuitgaven. Hierdoor is de uitgavenquote, de

overheidsuitgaven als percentage van het bbp, gedaald naar 41,9 procent bbp. Gekoppeld met de hoge inkomsten zorgt dit voor het positieve overheidssaldo van 1,7 procent bbp.

Figuur 2. Schuldquote

[StatLine: Overheidsfinanciën; kerncijfers](#)

De overheid heeft net als in de voorgaande jaren het overschot gebruikt om de overheidsschuld verder af te lossen. Deze is in 2019 met ruim 11 miljard euro afgenomen naar een niveau van 395 miljard euro. Nederland voldoet sinds 2017 aan de Europese norm voor de overheidsschuld die voorschrijft dat de schuldquote maximaal 60 procent van het bbp mag bedragen. Het Rijk vergrootte begin 2019 zijn belang in Air France-KLM met ruim een half miljard euro. In de laatste helft van het jaar heeft het Rijk zijn aandelen in de Saudische bank SABB verkocht. Het Rijk verkreeg het belang nadat het tijdens de kredietcrisis interventies in de financiële sector pleegde. Momenteel heeft het Rijk nog belangen in de Volksbank en ABN Amro als gevolg van deze interventies. Het belang van de Staat in beide banken is in 2019 gelijk gebleven.

Kerncijfers overheidsfinanciën

	2018	2019			
		IV	I	II	III
	miljard euro				
Inkomsten	84,1	94,6	88,5	81,6	89,6
Uitgaven	84,5	83,9	87,8	82,1	86,5
Saldo	-0,5	10,7	0,7	-0,5	3,1
Overheidsschuld	405,5	398,0	403,6	394,9	394,6
	% van bbp¹⁾				
Saldo	1,4	1,5	1,5	1,3	1,7
Overheidsschuld	52,4	50,8	50,9	49,2	48,6

¹⁾ Op jaarbasis, gemeten als de som van vier kwartalen.

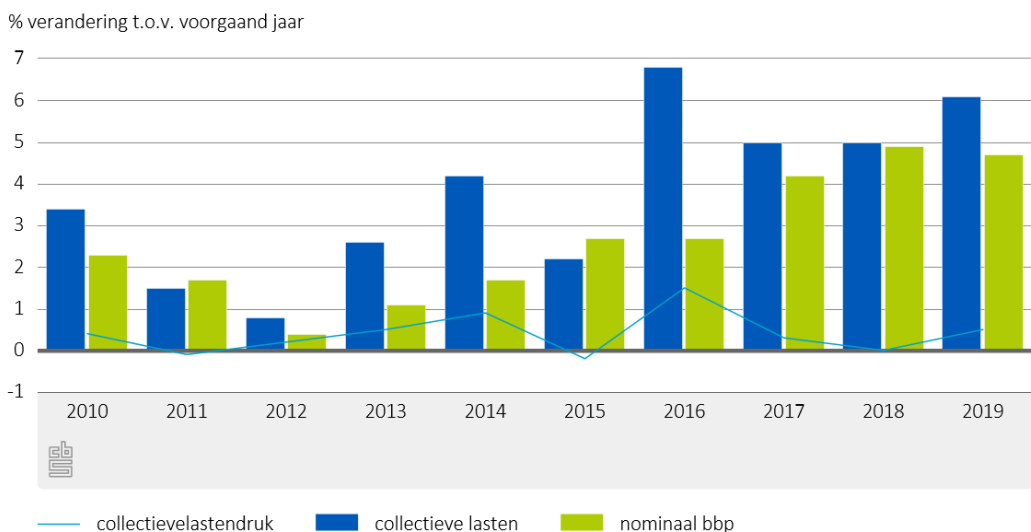
[StatLine: Overheidsfinanciën; kerncijfers](#)

Collectievelastendruk blijft stijgen

De collectievelastendruk van Nederland kwam in 2019 uit op 38,8 procent van het bruto binnenlands product (bbp). Dit is een stijging van 0,5 procentpunt ten opzichte van 2018. Hiermee bereikte de collectievelastendruk in 2019 het hoogste niveau sinds het begin van de huidige meetmethode in 1995. De collectievelastendruk wordt bepaald door de overheidsinkomsten uit belastingen en wettelijke premies te delen door het bbp.

Vanaf 2012 nam de collectievelastendruk geleidelijk toe, na jaren van schommelingen rond de 35 procent. De toename kwam doordat de belastingen en premies een sterkere groei lieten zien dan het bbp. De belastinginkomsten namen onder andere toe door tariefswijzigingen. Zo werd het hoge btw-tarief eind 2012 verhoogd van 19 procent naar 21 procent. Ook werd het tarief voor de assurantiebelasting in 2013 verhoogd. Waar dit tarief in 2012 nog net onder de 10 procent lag, werd het in 2013 verhoogd naar 21 procent. Hiernaast zorgde de invoering van nieuwe belastingen voor een verhoging van de collectieve lasten. Zo werd in 2013 de verhuurdersheffing ingevoerd, die werd opgelegd aan verhuurders die meer dan 10 woningen bezaten (later verhoogd naar 50 woningen). In hetzelfde jaar werd ook de Opslag Duurzame Energie (ODE) geïntroduceerd. Dit is een belasting over het gebruik van gas en stroom die de overheid vervolgens gebruikt om te investeren in duurzame energie. Ten slotte steeg de collectievelastendruk doordat sommige belastingsoorten sterk reageren op economische ontwikkelingen en over het algemeen in tijden van hoogconjunctuur sneller stijgen dan het bbp. Dit geldt met name voor de vennootschapsbelasting, de dividendbelasting en de overdrachtsbelasting.

Figuur 3. Collectievelastendruk en uitsplitsing

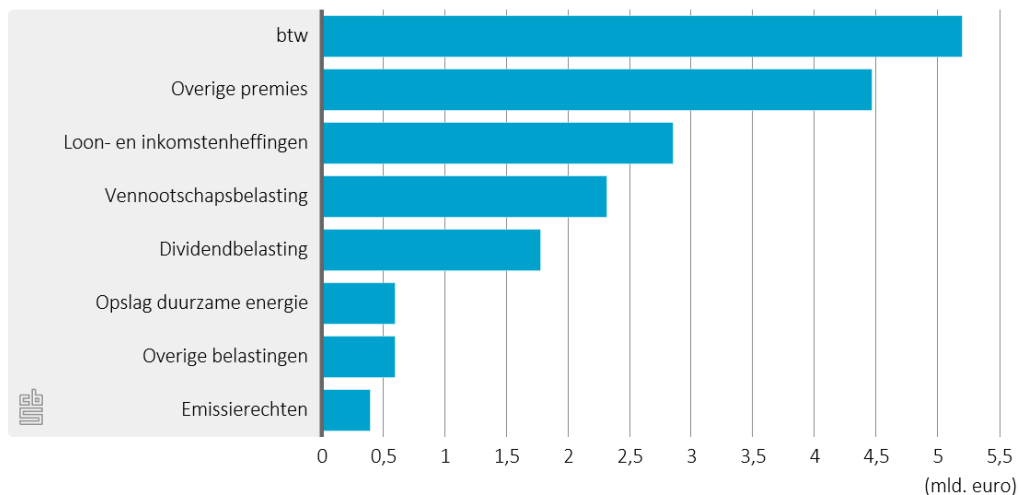
[StatLine: Overheidsfinanciën; kerncijfers](#)

[StatLine: Bbp, productie en bestedingen; kwartalen, waarden, nationale rekeningen](#)

Ook in 2019 nam de collectievelastendruk verder toe, deels door de stijging van enkele belastingtarieven. Zo werd het lage btw-tarief verhoogd van 6 procent naar 9 procent. In combinatie met een hogere consumptie zorgde de verhoging van het lage btw-tarief ervoor dat de btw-opbrengsten de op één na grootste stijging in 20 jaar lieten zien, bijna 10 procent. Daarnaast resulteerde een verdere verhoging van de ODE-tarieven in een stijging van de

belastinginkomsten met 0,6 miljard euro; dit is een stijging van bijna 60 procent. Ook de vennootschapsbelasting en de dividendbelasting droegen met een stijging van respectievelijk 2,3 miljard euro en 1,8 miljard euro bij aan de stijgende collectievelastendruk. Daarnaast droegen ook de opbrengsten uit geveilde emissierechten hieraan bij. Hoewel kleiner van omvang lieten deze opbrengsten een opvallende stijging zien. Ze zijn ten opzichte van 2018 zelfs meer dan verdubbeld. Waar de opbrengsten in 2018 nog 0,3 miljard euro waren, stegen deze in 2019 tot 0,7 miljard euro. Dit kwam doordat de prijs van een emissierecht, waarmee ondernemingen het recht kopen om een ton CO₂ uit te stoten, fors is gestegen. De loon- en inkomstenheffingen stegen in 2019 met 2,9 miljard euro; een stijging van bijna 3 procent ten opzichte van 2018. Hiermee zijn deze heffingen verantwoordelijk voor 16 procent van de stijging in de collectieve lasten. Vergeleken met 2018 namen de collectieve lasten met 6,1 procent toe en het bbp nam met 4,7 procent toe, resulterend in de toename van de collectievelastendruk van 0,5 procentpunt bbp.

Figuur 4. Toename collectieve lasten 2019 t.o.v. 2018

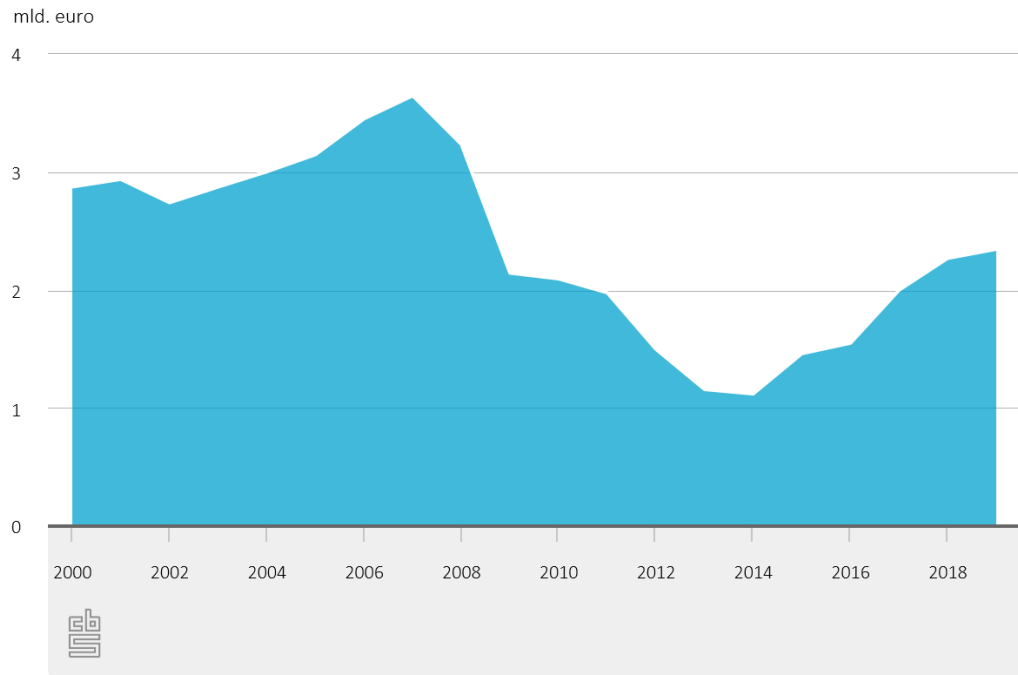
[StatLine: Overheidsfinanciën; ontvangen belastingen en wettelijke premies](#)

Opbrengst bpm neemt verder toe

De overheid incasseerde in 2019 voor 2,3 miljard euro aan belasting van personenauto's en motorrijwielen (bpm). Dat is ruim 3 procent meer dan in het voorgaande jaar. Hiermee neemt de opbrengst van de bpm, ondanks de opmars van de elektrische auto, voor het vijfde achtereenvolgende jaar toe. Wel is de toename kleiner dan in voorgaande jaren.

In vergelijking met 2014 is de opbrengst zelfs verdubbeld, toen de bpm de schatkist slechts 1,1 miljard euro opleverde. Dit komt deels doordat de overheid vanaf 2009 de verkoop van zuinige benzine- en dieselauto's door middel van fiscale maatregelen heeft gestimuleerd. Daarnaast waren er lagere verkoopaantallen. De laatste jaren zijn deze regelingen vervallen of zijn de criteria aangescherpt. Wel liggen de bpm-inkomsten nog ver onder het niveau van het recordjaar 2007, toen de overheid 3,6 miljard euro incasseerde.

Figuur 5. Bpm-opbrengst

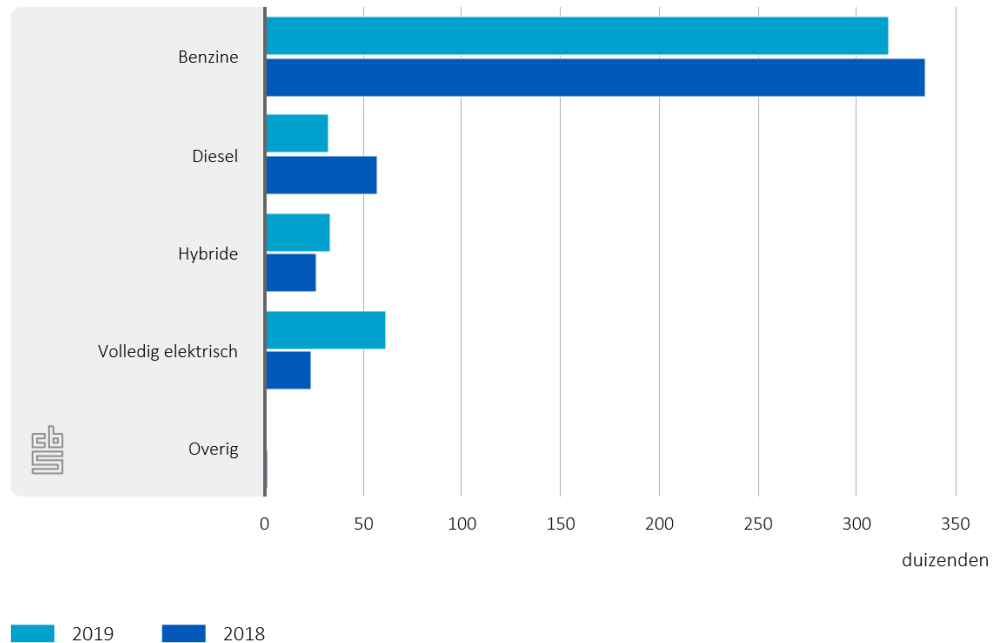

[StatLine: Overheid; ontvangen belastingen en wettelijke premies](#)

De toename in 2019 is het saldo van meerdere ontwikkelingen. Zo steeg het aantal nieuw verkochte personenauto's licht, van bijna 444 duizend in 2018 naar ruim 446 duizend in 2019. Daarnaast nam ook het gemiddelde bpm-bedrag per verkochte auto toe. In 2019 was een nieuw verkochte personenauto gemiddeld belast met zo'n 5 duizend euro bpm, ongeveer 200 euro meer dan in het voorgaande jaar. Zowel de ontwikkeling van de verkopen als de ontwikkeling van het gemiddelde bpm-bedrag loopt echter sterk uiteen per brandstofsoort.

Met zo'n 317 duizend nieuw verkochte benzineauto's is dit nog altijd verreweg het meest verkochte type auto. Dit aantal lag echter wel ruim 5 procent lager dan in 2018, toen bijna 335 duizend benzineauto's over de toonbank gingen. Het gemiddelde bpm-bedrag nam met ruim 15 procent toe tot bijna 5400 euro. De hoogte van de bpm is afhankelijk van de CO₂-uitstoot. In 2019 lag zowel de gemiddelde CO₂-uitstoot per nieuw verkochte benzineauto als het tarief hoger dan in 2018. Deze combinatie zorgde voor een flinke toename van het gemiddelde bpm-bedrag per nieuw verkochte benzineauto.

Figuur 6. Nieuw verkochte personenauto's naar brandstofsoort

RAI (bewerking CBS)

Het aantal nieuw verkochte dieselauto's nam daarentegen flink af, van ruim 57 duizend in 2018 naar bijna 33 duizend in 2019. Ter vergelijking, in 2012 werden nog ruim 142 duizend nieuwe personenauto's met een dieselmotor verkocht. Het gemiddelde bpm-bedrag steeg in 2019 met ruim 40 procent naar ongeveer 12,5 duizend euro. Ook deze stijging komt door een combinatie van bijgestelde tarieven en een hogere gemiddelde CO₂-uitstoot.

Daarentegen heeft de opkomst van de volledig elektrische auto's een dempend effect op de bpm-opbrengsten. Om de verkoop van milieuvriendelijke auto's te stimuleren, zijn volledig elektrische auto's namelijk vrijgesteld van bpm. In 2019 werd een recordaantal van bijna 62 duizend elektrische auto's verkocht, tegenover 24 duizend in het voorgaande jaar. Deze explosieve stijging hangt samen met het feit dat de fiscale bijtelling voor elektrische auto's per 1 januari 2020 is verhoogd van 4 naar 8 procent (tot 50 duizend euro in 2019, in 2020 tot 45 duizend euro), waardoor met name in de laatste maanden van 2019 de verkopen flink toenamen.

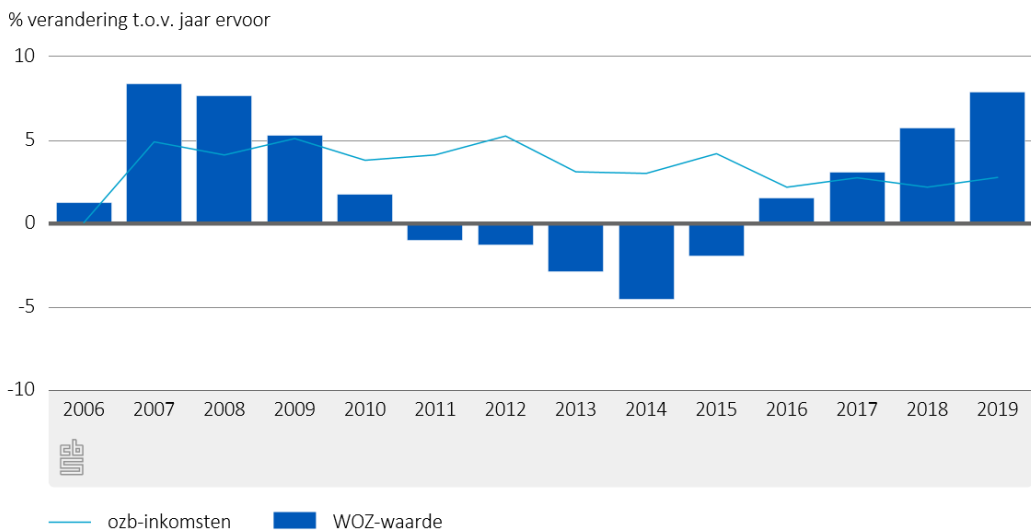
Naast personenauto's moet ook bpm worden betaald over motorvoertuigen zoals motorfietsen en campers. De invloed hiervan op de ontwikkeling van de bpm-ontvangsten is echter minimaal. Ook incasseert de Staat bpm door de parallelimport. Dit betreft auto's die door particulieren zelf of in opdracht worden geïmporteerd uit het buitenland. Over deze auto's is, voornamelijk afhankelijk van de leeftijd van het voertuig, nog gedeeltelijk bpm verschuldigd. Daarnaast bestaat er sinds 2007 een bpm-teruggaafregeling bij export binnen de Europese Unie, waarbij onder voorwaarden een deel van de bpm kan worden teruggevorderd. Het saldo hiervan, de opbrengst uit de parallelimport minus de teruggaven uit de export, draagt op bescheiden schaal bij aan de stijgende bpm-opbrengsten.

Inkomsten ozb blijven groeien

In 2019 inden gemeenten bijna 4,1 miljard euro aan onroerendzaakbelasting (ozb). Dat is een stijging van 2,8 procent ten opzichte van 2018. Door aanpassing van de ozb-tarieven zijn ook in de jaren waarin de prijzen van onroerend goed daalden, de belastinginkomsten uit de ozb blijven stijgen.

De ozb is een belasting die eigenaren van woningen en eigenaren en gebruikers van bedrijfspanden moeten betalen voor het gebruik van onroerend goed. De grondslag waarover ozb wordt geheven is de zogenaamde WOZ-waarde; de waarde van een onroerende zaak. De WOZ-waarde van een woning is niet de waarde die het huis heeft als het nu verkocht zou worden, maar wordt jaarlijks door de gemeente vastgesteld op basis van de waarde van andere vergelijkbare onroerende zaken in de buurt en het oppervlak van de woning. Hierbij wordt gekeken naar de waarde op 1 januari van het jaar voorafgaand aan het jaar waarover belasting betaald moet worden. De grondslag voor de ozb voor 2019 was dus de WOZ-waarde van de woning of het bedrijfspand op 1 januari 2018.

Figuur 7. Ontwikkeling WOZ-waarde en ozb-inkomsten

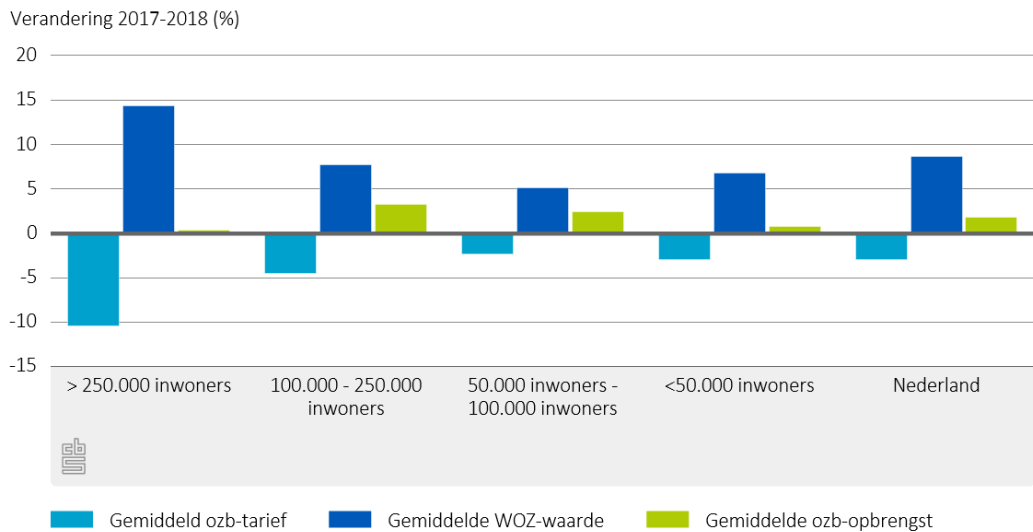

[StatLine: Overheid; Waarde onroerende zaken van woningen en niet-woningen](#)
[StatLine: Overheid; ontvangen belastingen en wettelijke premies](#)

In figuur 7 is te zien dat de ozb-inkomsten van gemeenten elk jaar bleven toenemen terwijl de WOZ-waarde afnam in bepaalde periodes. Dit komt doordat de inkomsten van de ozb naast de WOZ-waarde ook afhankelijk zijn van het gehanteerde ozb-tarief. De gemeenten mogen dit tarief zelf vaststellen, maar de stijging van de tarieven moet binnen een door de Rijksoverheid bepaalde norm blijven. Bij de vaststelling hiervan laten gemeenten zich ook leiden door de eigen behoefte aan inkomsten. Het gemeentefonds van de Rijksoverheid is voor gemeenten de belangrijkste bron van inkomsten. Aanvullend innen zij ook heffingen zoals de ozb.

Figuur 8. Ontwikkeling WOZ-waarde, ozb-opbrengst en -tarieven

[Jaarverslagen gemeenten](#)

[StatLine: Overheid; Waarde onroerende zaken van woningen en niet-woningen](#)

Figuur 8 toont de ontwikkelingen tussen 2017 en 2018 van het gemiddelde ozb-tarief, de gemiddelde WOZ-waarde en de gemiddelde ozb-opbrengst voor het totaal van Nederland en voor de gemeenten ingedeeld naar aantal inwoners. In 2017 was het gemiddelde ozb-tarief in Nederland 0,1337 procent. Dit daalde in 2018 naar 0,1296 procent. In 2018 was het tarief het laagst in Amsterdam (0,04139 procent) en had Nijmegen het hoogste tarief (0,2612 procent). De verschillen in WOZ-waarde zijn groot; waar in Rozendaal de grondslag voor de ozb in totaal 0,3 miljard euro bedroeg, was deze in Amsterdam ruim 145 miljard euro. De gemiddelde WOZ-waarden van gemeenten met meer dan 250.000 inwoners (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht) stegen het sterkst in de periode. Hier daalde dan ook het ozb-tarief het meest om de geheven belasting ongeveer gelijk te houden.

Recente publicaties en cijfers

Op het gebied van de overheidsfinanciën zijn in het afgelopen kwartaal de onderstaande publicaties uitgebracht. De publicaties zijn benaderbaar via de [themapagina Overheid en politiek](#). Op de themapagina staat ook het [dashboard overheidsfinanciën](#), dat met visualisaties inzicht geeft in de belangrijkste indicatoren van de overheidsfinanciën. Alle cijfers zijn te vinden in de CBS databank [StatLine](#).

Publicaties

Overheid houdt 14 miljard euro over in 2019	25 maart 2020
Sterkste groei waterschapsheffingen sinds 2009	14 februari 2020
Aantal gemeenten met hondenbelasting daalt verder	4 februari 2020
Gemeenten begroten 10,8 miljard euro aan heffingen in 2020	28 januari 2020

Cijfers

Overheidsfinanciën; kerncijfers	25 maart 2020
Overheid; financiële balans, marktwaarde, overheidssectoren	25 maart 2020
Overheidsinkomsten; transacties en overheidssectoren	25 maart 2020
Overheid; ontvangen belastingen en wettelijke premies	25 maart 2020
Overheidsschuld; schuldtitel, geldgever, waarderingsgrondslag, sectoren	25 maart 2020
Overheidsuitgaven; transacties en overheidssectoren	25 maart 2020
Saldo en schuld; overheidssectoren	25 maart 2020
Centrale overheid; inkomsten en uitgaven per maand op kasbasis	28 februari 2020
Socialezekerheidsfondsen: inkomsten en uitgaven	28 februari 2020
Waterschappen; tarieven heffingen	14 februari 2020
Opbrengsten waterschapsheffingen; begrotingen en realisatie	14 februari 2020
Kerncijfers gemeentebegrotingen, heffingen per gemeente	28 januari 2020
Kerncijfers gemeentebegrotingen, heffingen naar regio en grootteklasse	28 januari 2020
Gemeentebegrotingen; heffingen naar regio en grootteklasse	28 januari 2020
Gemeentebegrotingen; heffingen per gemeente	28 januari 2020
Decentrale overheden; EMU-saldo, begroting 2019-2021	27 januari 2020